

Sveriges Författarförbund - Teaterförbundet för scen och film - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet
Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund
Federationen Svenska Musiker - Svenska Regissörföreningen - Oberoende Filmars Förbund
Föreningen Svenska Tonsättare - Svenska Fotografers Förbund
SKAP -Sveriges kompositörer och textförfattare
Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio,
Sveriges Television och
Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövarers
Samarbets
nämnd

Stockholm den 14 juni 2017

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
Kulturdepartementet.registrator@
regeringskansliet.se

KLYS yttrande avseende kulturdepartementets promemoria ”Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop – Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen” (Ds 2017:8)

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövarers Samarbetsnämnd – har tagit del av kulturdepartementets promemoria (Ds 2017:8), med förslag och bedömningar om den framtida inriktningen och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen, och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning lämna följande synpunkter. Vi vill påpeka att vissa av KLYS medlemsorganisationer även lämnar in egna yttranden separat, vid sidan av detta dokument.

KLYS utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare och företräder via sina 14 medlemsorganisationer ca 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige som arbetar som bl.a. författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, konsthantverkare, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. De fjorton organisationerna samarbetar under KLYS paraply i frågor som rör t.ex. kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet. Sedan 2011 har KLYS särskilda resurser för att mer djuplodande bevaka kultursamverkansmodellen och regional kulturpolitik.

Förutom kulturskaparnas villkor i stort bevakar KLYS bl.a. den kulturella infrastrukturen, hur konstnärlig kvalitet och förnyelse får utrymme, hur mångfalden inom kulturen främjas samt balansen mellan kultur- och aspektpolitik av olika slag. KLYS tittar även på hur regioner och kommuner arbetar med principen om armlängds avstånd mellan konsten och politiken. Särskilt angeläget för KLYS är att se till så att de yrkesverksamma kulturskaparnas erfarenheter och kompetenser tillvaratas och ges utrymme i förvaltningarnas arbetsprocesser kring regionala kultur- och utvecklingsplaner runt om i landets regioner.

Avsnittet 2.1 – Utgångspunkter

”Tillgång till kultur i hela landet” är en formulering som återkommer anmärkningsvärt många gånger i promemorian, och KLYS välkomnar det genomgående budskapet, att landets medborgare oavsett var de bor ska kunna ta del av ett fritt och vitalt kulturliv. Det som emellertid oroar oss är att promemorian tenderar att utgå från att tillgången i sig skulle vara ett självändamål bortkopplat från varifrån, av vem, och hur kultur och konst skapas.

KLYS uppfattar det som att promemorian har en generell underton av att förutsätta att konst och kultur existerar på egen hand latent i samhället eller uppstår av sig själv genom möten, delaktighet och tillgänglighet.

Vi menar att promemorian i högre grad borde lyft det faktum att en god och utbredd tillgång till kultur förutsätter goda villkor för de yrkesverksamma kulturskaparna i hela landet. Det som blir skevt i ett KLYS-perspektiv är avsaknaden i dokumentet av en problematisering kring, och uttalad åtskillnad mellan professionell kultur, ideellt kulturengagemang och amatörkultur, liksom mellan professionellt kulturskapande, publikdeltagande och kulturupplevelseaspekter.

Vid sidan av detta fokus på en kulturell delaktighet för allmänheten finner vi även bitvis en slagsida åt aspektpolitik när skrivningar i dokumentet gör gällande att kulturen främst har en demokratisk uppgift. KLYS skriver självfallet under på kulturen som en av grundstenarna i en demokrati, men vill betona att det är helt avgörande för en dynamisk och konstruktiv nationell kulturpolitik att lyfta de yrkesverksamma kulturskaparnas villkor mer specifikt i sammanhanget, liksom förutsättningarna för att kulturen och konsten ska kunna skapas professionellt och att det professionella kulturlivet har möjlighet att utvecklas på ett likvärdigt sätt i hela landet.

Kulturlivet kan liknas vid ett ekosystem. Kultursamverkansmodellen bygger i stort på en symbios mellan professionellt kulturskapande, amatörkultur, kulturell delaktighet och publika kulturupplevelser, vilket vi som sagt tycker borde problematiseras och förklaras tydligare i promemorian. Den nationella kulturpolitiken formulerar ramarna för alla aktörer som samspelar i kulturlivet och har då ett stort ansvar för att tydligt både definiera, hålla isär och spegla begreppen – något vi tycker brister i vissa avsnitt i remissen.

Avsnittet 2.2 – Kultursamverkansmodellens inriktning och omfattning

KLYS stöder förslaget om att bild- och formområdet ska bli ett formellt verksamhetsområde i samverkansmodellen och tas med i förordningens lista över stödberättigade ändamål.

Idag finns det goda möjligheter för medborgare att själva skapa kultur runt om i landet genom kulturskolan, skapande skola och folkbildningens olika institutioner. Däremot är villkoren och förutsättningarna för den professionella bild- och formkonsten och konstnärerna ofta eftersatt. Det är alltså av stor vikt att den professionella bild- och formkonsten ges goda förutsättningar att verka. Den bör därför behandlas likvärdigt med professionell teater-, dans- och musikverksamhet i kultursamverkansmodellen. Den föreslagna skrivningen om ”bild och form” är alltför vag och KLYS menar därför att det är önskvärt och nödvändigt att benämna området ”professionell bild- och formkonst” i förordningen, för att understryka att det handlar om yrkesverksamma konstnärer.

I förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet bör 8 § således lyda: ”Med utgångspunkt i det ändamål som anges i 4 § ska landstinget ansvara för att bidragsgivningen enligt denna förordning främjar en god tillgång för länets invånare till 1. professionell teater-, dans- och musikverksamhet samt professionell bild- och formkonst./.../”.

Alternativt kan punkt ett delas upp i två separata punkter, så att ”professionell bild- och formkonst” står i en egen punkt i listan över områden.

En regional förstärkning av bild- och formområdet välkomnas, eftersom den breddar utvecklingsmöjligheten på konst- och museiområdet i regionerna, och skapar förutsättningar för att arbeta långsiktigt med bild- och formkonsten. Ett tydligt regionalt uppdrag ökar möjligheten till samverkan mellan region, kommuner, konstnärernas organisationer och arrangörer samt ger bild- och formkonsten en stärkt regional spridning.

I promemorian (sid 22) står det att läsa: ”Bild- och formområdet är redan i dag beskrivet i samtliga landstings kulturplaner och en utbyggnad av infrastruktur inom området pågår i hög grad, delvis tack vare utvecklingsbidragen inom kultursamverkansmodellen”. Förändringen som föreslås ligger alltså i linje med hur verkligheten i dag ser ut. Bland annat lägger de flesta regioner, och även kommuner, stort fokus på konsten i de offentliga rummen, något som bidrar till målet om att tillgängliggöra konsten brett i samhället och över hela landet. Den offentliga konsten är ett område där kulturen finns som en integrerad del i samhällsplaneringen och byggsektorn, och på så sätt skapar synergieffekter mellan olika samhällssektorer.

I promemorian (sid 20) står det: ”Som tidigare nämnts visar kulturutskottets uppföljning att kultursamverkansmodellen i sig inte direkt har förändrat landstingens och kommunernas arbete för att nå de nationella kulturpolitiska målen. Kultursamverkansmodellen har varit statisk i det avseendet att landstingen inte har gjort några större omfördelningar av medel mellan olika verksamheter.” Liknande slutsats drar Myndigheten för kulturanalys. När det nya området ”professionell bild- och formkonst” tillkommer bör staten tillföra resurser till modellen för att området ska ges rimliga förutsättningar att utvecklas vitalt och dynamiskt. Annars riskerar den utveckling som avses, att hållas tillbaka, eller ta mycket lång tid.

KLYS har på flera håll i landet sett stora fördelar med konsulentverksamheterna för det kulturella främjandearbetet inom olika konstområden, men även risker för konserverande effekter om förvaltningsarbetet inom vissa konstområden inte utvecklas. (Jfr avsnittet om filmområdet nedan.) Det är viktigt med en nationell överblick över konstområdenas utveckling i hela landet. KLYS finner det tvivelaktigt att utan en djupare utvärdering av hittillsvarande ordning ta bort konst- och kulturfrämjande verksamhet som eget område i modellen för att inkludera det inom övriga respektive verksamhetsområden. Förslaget, att utifrån sk tillitsbaserad regionalpolitisk styrning låta varje landsting bedöma om länskonsulentverksamhet fortsatt ska bedrivas eller inte, riskerar att leda till ökade skillnader i regionalt kulturutbud och obalans mellan regionerna när det gäller resursfördelning inom vissa konstområden. Detta behöver dock inte ha en alltigenom negativ inverkan på professionellt kulturskapande och tillgång till kultur, men KLYS vill uppmärksamma att vissa konstområden, som kan riskera att särbehandlas negativt vid regionalpolitiskt styrda resursfördelningar, kan behöva synliggöras och backas upp av nationella kultur- och konstnärspolitiska insatser för att upprätthålla en hög kvalitativ nivå. Utvecklingsbidragen kan kompensera en del, men inte allt.

I vissa regioner har konsulenterna bl.a. arbetat konstområdesövergripande och utvecklat nya arbetssätt och samverkan mellan institutioner och professionella kulturskapare. Vi hoppas att den föreslagna nyordningen inte hämmar detta. I andra regioner ser KLYS emellertid att regionalt fria tyglar i saken skulle få bort konserverande effekter och främja kulturlivet. Vi vill hävda att denna dubbelhet i frågan gör fog för en djupare analys om konsulenterna innan förordningen reformeras.

Utöver KLYS ovanstående redogörelse i frågan om bild och form-området hänvisar vi till vår medlemsorganisation Konstnärernas Riksorganisation (KRO) separat inlämnade remissyttrande.

Avsnittet 2.3 – Filmområdets roll inom kultursamverkansmodellen

KLYS ser behov av ett tydligt statligt engagemang för filmen och styrker förslaget om att utvärdera filmområdets roll och utveckling inom ramen för kultursamverkansmodellen. I kulturutskottets uppföljning av modellen har det framkommit kritik som bl.a. tar sikte på att filmen som konstområde har förlorat finansiering jämfört med tidigare. En ny statlig filmpolitik gäller från 2017. Att filmen som område anses ha förlorat finansiering med anledning av kultursamverkansmodellens införande är oroande.

I promemorian (sid 25) står det att regionala resurscentras verksamheter ”riktar in sig på aktiviteter för barn och unga”. Vi menar att detta påstående är onyanserat och inte helt överensstämmer med verkligheten. Vi ser gärna att det förtydligas att regionala resurscentra faktiskt *inte* huvudsakligen arbetar med att främja barn och ungas filmskapande, utan att detta bara är ett av flera verksamhetsben i uppdraget. De andra benen är bl.a. visning och spridning av film, och filmproduktion såväl av oetablerade som professionellt verksamma filmare.

När det gäller att öka tillgången till kultur i hela landet ser vi att kultursamverkansmodellen på sikt kan ha en utjämnande och demokratisk effekt, där villkoren både för att ta del av och att få göra film, kan bli mer lika oavsett var i landet personen med filmintresse eller professionell ambition att verka, är baserad. Idag är situationen den motsatta och många filmer visas enbart i ett fåtal större städer, vilket får många filmare att flytta till större regioner så snart deras verksamhet når en viss nivå. Detta skapar blinda fläckar för filmutvecklingen i landet, gör filmområdet ojämnt och odemokratiskt i ett nationellt perspektiv och kan bidra till att skapa klyftor som film och kultur skulle kunna överbrygga.

Den kanske allra viktigaste frågan för KLYS på filmområdet, som måste lyftas särskilt i en utvärdering, är hur samverkansmodellen skulle kunna hantera och motverka dagens regionala maktkoncentration inom filmområdet.

Nationellt filmstöd fördelas av konsulenter som förfogar över stora pengapotter, men som därför också sitter på begränsad tid. Hos Svenska Filminstitutet (SFI) initialt i tre år, som kan förlängas till maximalt fem år. Regionala filmkonsulenter däremot, sitter oftast på mycket längre tid, kanske obegränsad, med fasta anställningar. I vissa regioner är pengapotterna de förfogar över nästan lika stora som Filminstitutets, men tiden de kan ha denna makt är alltså ofta i stort sett obegränsad.

Regionalt styrd resurstilldelning för filmare kan således ha avgörande betydelse och med en ökad risk för jävsituationer är det därför extra viktigt med transparenta bedömningsprocesser, breddad rekrytering av såväl konsulenter som filmare, och regelbunden rotation på maktpositioner. KLYS vill understryka vikten av att den regionala maktkoncentrationen utreds och vid behov regleras i framtiden, eftersom konsekvenser med nuvarande system kan bli likriktning i både regioner, filmbransch och filmutbud, och alltså ett motverkande av delar av de nationella kulturella målen.

Utöver KLYS ovanstående yttrande i filmfrågan hänvisar vi till separat inlämnade remissyttranden från våra medlemsorganisationer Teaterförbundet för scen och film samt Oberoende Filmares Förbund.

Avsnittet 2.4 – Utvecklingsbidrag för strategiska prioriteringar

KLYS ser positivt på utredningens förslag att utvecklingsbidrag även fortsatt bör fördelas av Statens kulturråd. I likhet med flera andra aktörer som uttalats sig i samband med kulturutskottets uppföljning anser vi att Kulturrådet har sakkunskap och ett nationellt perspektiv, vilket är till gagn för att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen.

När det gäller begreppet ”strategiska prioriteringar”, och att peka ut insatser av nationellt intresse, vill vi understryka vikten av att i dialogen om vilka områden som bör prioriteras i ännu högre grad lyfta in synpunkter, erfarenheter och kompetens från det professionella kulturlivets aktörer och kulturskapare på både kommunal, lokal och regional nivå. KLYS ser hur utvecklingsbidragen kan främja både de professionella kulturskaparnas villkor i hela landet och en kvalitativ mångfald i kulturlivet, och att bidragen kan balansera upp eventuella regionalpolitiskt instrumentella aspekter på kulturen som kan uppkomma.

Avsnittet 2.5 – Samtliga landsting med i kultursamverkansmodellen

KLYS välkomnar och stöder förslaget om att Stockholms län ska omfattas av samverkansmodellen och förordningen 1996:1598 upphöra att gälla, samt att statens stöd till regional kultur fortsättningsvis regleras i förordningen 2010:2012.

Avsnittet 2.6 – Samråd med det civila samhället

Bland de förslag som lämnas i promemorian lyfts dialogen med det civila samhället som ett särskilt utvecklingsområde. KLYS noterar att dialogen med de professionella kulturskaparna däremot inte problematiseras alls, vilket är beklagligt. Det hänvisas kortfattat i promemorian till att det professionella kulturlivet genom KLYS arbete på ett tydligt sätt har hittat en fungerande form för medverkan i dialogprocesserna inför framtagande av de regionala kulturplanerna. Vidare anförs att den pågående utredningen om konstnärernas villkor (Ku 2016:04) bl.a. ska analysera hur införandet av kultursamverkansmodellen har påverkat förutsättningarna att verka som professionell konstnär, och föreslå eventuella förändringar för att förbättra möjligheterna att verka som professionell konstnär i hela landet. Med detta utelämnas vidare analys och förslag rörande samråd med det professionella kulturlivet, medan fortsatt resonemang i promemorian helt tar sikte på samråd med det civila samhället.

KLYS menar att det är olyckligt att inte också frågan om samråd med det professionella kulturlivet blir föremål för liknande analys, bedömningar och förslag som civilsamhällets aktörer får i promemorian. Det stämmer att det på flera håll i landet finns fungerande strukturer för dialogen med de professionella kulturskaparna, men det finns även en rad exempel på delar av landet där de regionalt bosatta och verksamma kulturskaparnas erfarenheter och kompetenser i mångt och mycket förbises, och där regionala kulturförvaltningar tycks ta ganska lätt på frågan, eller fortfarande brottas med att hitta fungerande former för samråd med det professionella kulturlivet.

En viktig fråga, som borde lyftas i sammanhanget, är definitionen av vilka som ingår i det professionella regionala kulturlivet och hur regionerna och den regionala kulturpolitiken hanterar och behandlar hela paletten av professionellt verksamma kulturskapare och kulturaktörer. KLYS vill understryka att det är viktigt att lyfta fram att de regionala dialogerna med kulturskaparna även bör omfatta dem som arbetar inom de kulturinstitutioner som finns i länet. I merparten av de regioner som formaliserat kulturskaparsamråd är fokuset tydligt inriktat på en dialog med enbart det fria kulturlivet inom ramen för samrådsförfarandet. Den fria sektorn är naturligtvis en väsentlig del av kulturlivet, med sina särskilda förtecken, men även de kulturskapare som finns representerade inom kulturinstitutionerna bör i högre grad ges en röst i dialogerna. I flera delar av landet är det just de verksamma vid institutionerna som har möjlighet att vara kontinuerligt verksamma som kulturskapare, och de är därför viktigt att de inkluderas i samråden.

KLYS föreslår att kulturdepartementet och ansvarig myndighet, gärna i samarbete med bl.a. KLYS, tydliggör metoderna för dialog och samråd med de professionella kulturskaparna i regionerna. Vi tror

att ett nationellt ramverk i saken bidrar till att få samverkansmodellen och den regionala kulturpolitiken att fungera likvärdigt i samtliga regioner i landet. Förslagsvis kan ett sådant ramverk bl.a. utgöras av mer specificerade skrivningar om samrådsförfarandet i samverkansmodellens förordning.

Kort sagt bör samma krav på tydlighet som för samråd med civilsamhället ställas när det gäller metoder och syften för dialog med det professionella kulturlivet i regionerna.

Punkt 2.7 – Om dialogen mellan nationella och regionala politiska företrädare

KLYS välkomnar kulturdepartementets bedömning och ambition att formalisera dialogen mellan de nationella och regionala politiska nivåerna för att främja ökad samverkan och möjliggöra en utvecklad dialog om gemensamma politiska prioriteringar.

Eftersom samverkansmodellens samverkansråd utöver Konstnärsnämnden saknar konkret samlad representation för landets professionella kulturskapare, efterlyser KLYS en formaliserad, årligen återkommande nationell konstområdesövergripande dialog mellan samverkansrådet, ansvarig myndighet och representanter för kulturskaparna inom ramen för samverkansmodellen. Eftersom de professionella kulturskaparna i landets regioner hör till grundstenarna och navet i kulturlivet vore det självskrivet att dessa representeras i exempelvis nationella kulturpolitiska samtal om modellen, så som på Kulturrådets samverkanskonferens. Utöver KLYS medlemsorganisationers egna konstområdesspecifika dialoger med politiken, både nationellt och regionalt, ser KLYS ett starkt mervärde i fördjupade, konstområdesövergripande dialoger om långsiktiga konsekvenser och mål med samverkansmodellen.

Punkt 2.8 – Mer ändamålsenlig uppföljning av kultursamverkansmodellen

KLYS ställer sig bakom förslaget att en oberoende aktör ges i uppdrag att se över hur uppföljningen och utvärderingen av kultursamverkansmodellen kan förbättras. Det är ett gott syfte att utveckla en ändamålsenlig och enklare uppföljning som visar hur de nationella kulturpolitiska målen nås. KLYS vill dock påminna om de svårigheter som kan uppstå när det handlar om uppföljning av konstnärlig verksamhet, och varna för alltför instrumentella sätt att mäta.

När det specifikt gäller den ekonomiska uppföljningen håller vi med om skrivningen att Statskontoret vore en lämplig aktör. Men för att utveckla en mer ändamålsenlig, tvärpolitisk, funktionellt inriktad uppföljning bör uppdraget ges till Myndigheten för kulturanalys (MYKA), som redan har kulturpolitisk kompetens och i uppdrag att löpande utvärdera kultursamverkansmodellen.

Förslagsvis kan uppföljningar av Statskontoret göras i samråd med MYKA. Kanske bör specialresurser tilldelas MYKA för en långsiktighet och stabilitet i uppdraget. KLYS kan även se fördelar med att lägga särskilda, avgränsade utvärderingar av samverkansmodellen på andra oberoende utredningsaktörer, kanske i samarbete med MYKA, men poängterar då vikten av att alla inblandade parter är uppmärksamma på eventuell jävsproblematik.

Punkt 3.2 – Ekonomiska och andra konsekvenser

KLYS noterar att promemorians förslag och bedömningar rör utveckling av samverkansmodellen inom nuvarande budgetramar. Modellen har inneburit nya former för fördelning av statliga medel till regional kultur och förutsätter ett fortsatt delat ansvar mellan stat, landsting och kommuner. Kritik

har dock framförts från regionalt håll att staten inte har höjt anslagen i lika stor utsträckning som landstingen har gjort. Detta ser vi som en högst oroande utveckling, som på lång sikt är ohållbar om de nationella kulturpolitiska målen fortsatt ska kunna nås och upprätthållas i alla delar av landet.

KLYS vill lyfta fram det faktum att flera av de studier som Myndigheten för kulturanalys har presenterat under de gångna åren visar att det är just resurserna för den konstnärliga verksamheten och det professionella kulturlivet som har halkat efter vad beträffar offentligt stöd.

I MYKA:s lägesbedömning i förhållande till de kulturpolitiska målen (Rapport 2017:2) framhålls behovet av stärkta resurser till det professionella kulturlivet för att nå de kulturpolitiska målen. Där presenteras den urholkning som skett, t.ex. av stödet till länsteatrarna, och man lyfter fram behovet av att strukturella förutsättningar, som effektivitetskrav och utformning av anslag, måste ses över när det gäller kulturområdet. Då anslaget till regional kulturverksamhet står för en betydande del av statens insatser inom kulturområdet, är det angeläget att denna fråga lyfts fram i relation till både anslaget för regional kulturverksamhet och fördelningsnyckeln i den statliga kulturbudgeten som helhet.

En målsättning för de förslag och bedömningar som lämnas i promemorian är att befrämja måluppfyllelse av de kulturpolitiska målen. MYKA lyfter i sin lägesbedömning av de kulturpolitiska målen bl.a. fram behovet av förstärkta resurser för att minska de skillnader som råder i möjligheter att ta del av professionell kultur runt om i landet. Detta är en central fråga för den nationella kulturpolitiken, vilket bör avspeglas bättre i medelsfördelningen.

KLYS vill påminna om att de regionala kulturinstitutionerna har svårt att upprätthålla och utveckla verksamheterna, eftersom uppräknings av medel inte sker i samma takt som löne- och prisökningar. Detta är synnerligen kännbart på scenkonstområdet, och på sikt blir det omöjligt att inte staten svarar upp ytterligare mot regionernas resurstilldelningar inom samverkansmodellen.

Sammanfattande synpunkter

KLYS välkomnar kulturdepartementets promemoria om kultursamverkansmodellen som ett viktigt steg framåt för en konkret stärkt och förbättrad samordning mellan nationell och regional kulturpolitik. Efter Myndigheten för kulturanalys utvärderingar av olika aspekter på modellen under de senaste åren, samt både kulturutskottets och Sveriges kommuner och landstings uppföljningar, var det för många av KLYS medlemsorganisationer eftersträvansvärt med departementets översyn och uppdatering av modellen.

De övergripande ambitionerna med promemorian; att vässa samverkansmodellen till att upprätthålla de nationella kulturpolitiska målen och öka tillgången till kultur i hela landet, både i storstäder och glesbygd, gör sig tydliga, vilket KLYS sätter stort värde på. Vi menar dock att det blir problematiskt, på både kort och lång sikt, om regeringen i sin nationella kulturpolitik explicit inte möter upp den regionala nivån ännu starkare ekonomiskt. Det handlar då också om att den nationella kulturpolitiken får till stånd bättre tvärpolitisk samverkan för att bl.a. stimulera konstnärliga verksamheter och kompetensutveckling, och i högre grad än nu ta ett kulturpolitiskt nationellt helhetsgrepp för att bemöta såväl geografiska som arbetsmarknadsmässiga ojämlikhetsaspekter i det professionella kulturlivets infrastruktur. Regeringens inriktning på sk tillitsbaserad styrning inom regionalpolitiska reformer må vara behjärtansvärd, men i praktiken riskerar en sådan inriktning inom just kulturpolitik leda till att ojämlikheter cementeras när det gäller möjligheterna för professionellt verkamma kulturskapare att kunna bo kvar, arbeta och utvecklas i sina yrken i de delar av landet som saknar tillgång till storstadsregionernas diversifieringsfördelar.

När det gäller det regionala samrådsarbetet inom samverkansmodellen håller KLYS naturligtvis med om att det i sig är viktigt att lyfta fram civilsamhällets aktörer i regionernas kulturliv. Men vi är kritiska till att promemorian utelämnar de professionella kulturskaparna i frågan, och ger intrycket av att det professionella kulturlivet har något slags självgående infrastruktur i regionerna, som fungerar tillfredsställande i nuvarande form. Signalen blir att en del av kulturlivet utanför storstäderna fortsatt ska förlita sig på en stor del ideella krafter och amatörkultur. KLYS ser i förlängningen betydande risker för en avprofessionalisering inom kulturområdet i flera delar av landet, när ideellt driven kultur och amatörkultur inte bara blir komplement till det professionella kulturlivet, utan ibland i realiteten blir det enda alternativet i det lokala kulturutbudet.

Ökad tillgång till konst och kultur samt ett ökat kulturellt deltagande hos medborgarna, bygger på att yrkesverksamma kulturskapare har goda villkor och kan bo, verka och utvecklas i alla landsändar. I detta avseende är det avgörande att de professionella kulturskaparna omfattas av samma ambitioner som civilsamhället hos departementet för ett tydliggörande och en utveckling av metoderna för regionala dialoger i samverkansmodellen.

KLYS vill understryka att vi de senaste åren har noterat att flera konstområden i en rad regioner visar på en positiv utveckling genom en stärkt regional kultur- och konstnärspolitik. KLYS regionalpolitiska arbete har bidragit till att alltför regioner utvecklar en regional konstnärspolitik och vidtar åtgärder för att stärka kulturskapares villkor. Detta framgår bl.a. i regionernas kulturplaner. Emellertid har baksidan ofta visat sig vara att aspektpolitiska, instrumentella perspektiv påverkar den regionalpolitiska resursfördelningen till gagn för vissa mer publika konstområden och på bekostad av andra, smalare konstnärliga uttryck som når mindre publikgrupper. Naturligtvis ska konsten i kraft av sitt egenvärde få kunna användas, tjäna ekonomiska intressen, och lyfta andra regionala intressen än kulturella, men vi menar att när den regionala kulturpolitiken i för hög grad blir instrumentell ska den nationella kulturpolitiken tydligare statuera och formulera riktlinjer för att garantera ett fritt konstnärligt skapande utifrån konstens egenvärde och konstnärlig kvalitet i alla landets 21 regioner.

I viss mån kan KLYS även se att det uppstått en viss regionalpolitisk polarisering mellan det skilda kulturlivet och de etablerade länskulturinstitutionerna. Professionella kulturskapare har vittnat om att på goda villkorade stöd hamna mellan stolarna i kulturpolitiken på hemorten när det gäller tillgång till kommunala, regionala och nationella kulturstödformer. Här ser vi ett behov av en bättre samverkan och samordning på både rikspolitisk och myndighets- och länsadministrativ nivå, och att den nationella kulturpolitiken förbättrar informationsutbytet överlag med regionerna i konstnärspolitiska frågor. Därför välkomnar KLYS särskilt promemorians förslag om att formalisera dialogen mellan regionala och nationella kulturpolitiker, och att en eller flera oberoende aktörer ges i uppdrag att se över uppföljningen av samverkansmodellen.

Slutligen vill vi påpeka att vi tror att promemorian hade tjänat på att (åtminstone i korta ordalag) lyfta problematiseringar kring bl.a. kulturbegreppet, kulturlivets olika sorters aktörer och nivåer, skillnader amatörkultur-professionell kultur, konstens egenvärde, konstnärlig kvalitet och interregional samverkan för bl.a. kompetensutveckling för kulturskapare.

KLYS ser fram emot en närmare och fortsatt givande dialog med kulturdepartementet i kultur- och konstnärspolitiska frågor, och följer med stort intresse hur kultursamverkansmodellen utvecklas, samt hur den pågående konstnärspolitiska utredningen faller ut nästa år.

Vi vill slutligen tacka för att vi getts tillfälle att ta del av kulturdepartementets promemoria och inkomma med detta yttrande.

För KLYS,

Marika B. Lagercrantz
Ordförande

Carl Liungman
Regionalpolitisk sekreterare

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd

**Alströmergatan 12, 7 tr
112 47 Stockholm**

Telefon Carl Liungman: 070-262 19 38

www.klys.se